

Szükséges-e a közoktatás reformja

A háborús évek, de legkivált az elmúlt szomorú esztendő rémségei gondolkodóba ejthetnek mindenkit, aki a békeidők nyugalmaiban az erkölcsiség fejlődését történelmi valóságként kezelte. Szemünk előtt látszódtott le egy háború, amely nemcsak méretei, hanem cinizmus, brutalitás és kiszámított gonoszság tekintetében is tultesz a világtörténelem bármely eddigi szörnyűségén. Megdöbbentő, milyen vékony eredménye mutatkozott évtizedek erkölcsi nevelésének akkor, midőn a hatalom olyanok kezébe került, akik csupán a bármely eszközzel elérhető sikert ismerték el erkölcsi mértékül. Felmerül a kérdés, nem volt-e alkalmatlan az utóbbi néhány évtized nevelési rendszere az aljas emberi indulatok megszelídítésére, nincsenek-e hibák már célkitűzésében? Elképzelhetetlen ugyanis, hogy csupán mulasztások ilyen katasztrófális eredménytelenség előidézői lehetnének.

Mit láttunk? Látnunk kellett azt, hogy iskolázott emberek nagy számban csatlakoztak olyan világ-szemlélet mellé, amely erkölcsi fogatékosságait nem hogy nem tiltotta, hanem alapvető célkitűzései közé sorolta. Azt tapasztaltuk, hogy a fasizmus táborához nemcsak azok csatlakoztak, akik politikájától anyagi előnyöket, kiváltságokat, prolongációt remélhettek, hanem olyanok is, akik neveltetésük folytán érzelmi közösséget találtak vele. Minden fasiszta államban túlméretezetté vált az érzelmi nevelés, de csak azért, hogy teljesen felelőtlenül kiszolgálja az aktuális politikai álláspontot.

Az ilyen nevelés a nemcsak, aki beállított szüleit, mert más a politikai meggyőződésük, szélső, de jellemző példái a fasiszta nevelés eredményének. Az így nevelt emberek azután, falkába verődve, szemrebbenés nélkül követették el mindazt, amire ma borzadva emlékezünk. Érthetetlen hiányosságokat tapasztalhattunk azonban a közoktatás jóval egyszerűbb feladata: a gyakorlati életre való előkészítés területén is. Az otromba náci propaganda szemmel láthatóan arra épült, hogy az emberek legelőkelőbb földrajzi, gazdasági és jogi ismeretei is korlátozottak és be kell ismernünk, hogy ez a számítás nem volt helytelen. A náci barátok politikai süketiségének nem csupán politikai iskoláztatásuk, hanem a tárgyi ismeretek csaknem tökéletes hiánya is okozója volt. Csakis ezért lehetett valaha Afrika megszállásáról beszélni, vagy az Egyesült Államok háborubalépésével, Magyarország és Szlovákia hadüzenetét szembeállítani...

A közoktatás felelőssége tehát nyilvánvaló és az is világos, hogy nem mulasztásokról van mindössze szó. A nevelés egész rendszere eszköze volt annak a politikának, amely szükségszerűen a szűkebb szűkebb vezette Magyarországot. Célkitűzésében volt elhibázott, hiszen olyan állampolgárok nevelése volt feladata, akiknek legbensőbb meggyőződésüké vált, hogy a fennálló rendszer a legmegfelelőbb Magyarországot számúra, akik mélyszélesen hiszik, hogy az avult intézmények és túlhaladott életforma fenntartása egészséges tradícióisztelet és akiknek nemzeti nem terjed tovább, mint az az ország gazdasági és politikai hatalmát kézbentartók érdeke. Ennek a nevelési rendszernek sikereket könyvelhetjük el, hogy a fasiszta szellemi mérge rohamosan fertőzte meg azt a réteget, amelyet erre iskolai nevelése fogékonytá tett és így nem volt alkalmas

arra, hogy az ösztönösen tájékozódó, de képzetlenebb rétegek irányításával a katasztrófát elhárítsa. A meghamisított értelmű nacionalizmus kitenyésztése vezetett oda, hogy sokan népünk érdekeivel szemben ellenkező sovinizmus dicsőítésétől, sőt kiszolgáltatástól sem riadtak vissza.

Kétségtelen, hogy az oktatásügy eddigi rendszere finansziális vonatkozásaiban is antidemokratikus volt, mert a tanítás anyagi terheit nagy mértékben áthárította a tanulóra. Ennek politikai okai ismeretesek: nem volt célja, hogy a kisemberek érdekét származása folytán szíven viselő új értelmiség, a „gutgesinnt” vezető értelmiséget veszedelmesen felhigítsa. Megoldandó problémája ezért a demokratikus oktatásügyi reformnak a tanulás anyagi terhelnek mérséklése is, mert csak így jelentkezhet a magyarság tehetségének, szellemi erejének teljes su-

lyával a világ ezerirányú versenyében. Sokkal sürgetőbb azonban a nevelés eddigi szellemének megtisztítása, átszűrése. Ki kell gyomlálni a fasiszta konkolyt, meg kell szabadítani az iskolát a militarizmus, ostoba sovinizmus, más népek, más kultúrák lebecsülésének szellemétől. Ki kell szabadulnunk a »germán kultúrkörből«. A magyar iskolának öntudatosan szabad állampolgárokat kell nevelnie, akik számára a szabadság életszükséglet s akik a szabadságot minden elnyomó törekvéssel szemben védelembe veszik. Türelemre kell szoktatnia más nézetek, felfogások irányában, mert csak így alakítható ki társadalmunk demokratikus élete. Fejlesztenie kell a magyarság elhanyagolt kritikai érzékét, önismeretre kell szoktatnia puffogó hazafiság helyett, mert csak hibáink, elmaradottságunk belátása vezethet javuláshoz és értékelésre kell oktatnia, hogy alpróféták hangoskodása ne okozhasson mégegyszer öngyilkos epidémiát.

zse.

Látogatás a bajtársnők kaszárnnyájában

Hogyan váltak be az önként jelentkezett női katonák? Egyetlen nőt se alkalmaznak fegyveres szolgálatra

(Szeged, április 28) Vidám ének-szóra mentél a szakasz a zöldbeborult szegedi utcán. Csupa fiatal, bátor, bájos hajúk elővillag a katonasapkák alól. A Kálvária-utca 11. számú laktanyaépületben már hetek óta látjuk őket ki-bemenegetni, halljuk friss vezényszavukat a sorakozóra s kiinteget katonasapkás fejük az ablakból, a sok virág közül. Katonás rendben, fegyverben élnek a laktanyában. Faágyaik egymás mellett sorakoznak, alattuk rendben a cipő, kosár. A szobákban rengeteg virág, orgona, ibolya illatozik s körülötte a kedvenc filmszínészek, színésznők, esetleg közelebbi ideálok fényképei. Jókedvben, egészséges életmód mellett töltik kiképzésük idejét a honvéd bajtársnők s később, hogy kivegyék részüket a náci elleni harc erőfeszítéséből.

A női katonaság felállításával és felhasználásával kapcsolatban kérdést intéztünk a kiegészítő parancsnokhoz, aki a következőket mondotta:

— A nők a harctéren, vagy a hátszágban teljesítenek szolgálatot és mentesítik a férfiakat. Tehát az eddig nélkülözhetetlennek minősített férfiakat különböző beosztásokban (villanyoskalauz, közlekedési rendőr, stb.) pótolják. A nők a harctéren vagy fegyverrel a kézben, vagy kórházakban kapnak beosztást mint ápolónők, műtősnők. Magasabb parancsnokságoknál gépirónők, tisztviselőnők, küldöncök, felderítők és nem utolsósorban mint kémek működnek. A hátszágban telefonközpontokban, vasútnál, táviradónál Morse- és Hughes-gépeknél, rádióleleknél alkalmazták a nőket.

— Fenti beosztások, illetve felhasználás céljából a honvédség felszólította a nőtársadalmat, hogy önként jelentkezzenek. Szegeden a nők nagy számban jelentkeztek. A szülőanyák szabadságot kapnak, a kisgyermekes anyák pedig otthon laknak s csak a kiképzés idejére járnak be. Különben a Kálvária-u. 11. sz. alatti laktanyában teljesen elkülönítve, a legszigorúbb erkölcsi és társadalmi

követelményeknek megfelelően ellenőrzés alatt állanak és oktatásban részesülnek, hogy fenti beosztásokra 2–3 heti katonai fegyveres gyakorlat után különleges gyakorlati kiképzést kapjanak, amelyet aztán a polgári életben is felhasználhatnak. Így telefon, távirad, gépirónői szakképzettségüket sajátítanak el.

— Többen harctéren jelentkeztek és ezek közül 15–20 nő kórházi

szolgálatra elindult már a menet-századdal. Fegyveres szolgálatra még egy nőt sem hívtunk be, mert felsőbb rendeletek folytán erre szükség nincs. A parancsnokság a bevonultak között a tanultabb és komolyabb asszonyokat bizza meg a felügyelettel és irányítással. Idegenek, sőt az ott szolgáló teljesítő férfiaknak sem szabad egyedül, női kíséret nélkül az elhelyezési körletbe lépni és a kerületi parancsnokság is nagy gondot fordít arra, hogy a női honvédszázadnál semmiféle kiiskolás vagy botlás elő ne forduljon. Az alosztályparancsnok künnlakás és künnékezés engedélyezése előtt alapos környezettanulmányt végeztet. A szegedi századhoz egyébként nemcsak szegediek, hanem vidékről is nagyon sok nő vonult be.

— A női katonák megszólítása: Bajtársnő! Rangot egyelőre nem viselnek, mert csak most jött létre a női alakulat, de ugyanolyan rendfokozatot érhetnek el, mint a férfiak. Megszólításuk ilyenformán: őrzető-bajtársnő, hadnagy-bajtársnő, vagy éppen százados-bajtársnő lesz.

— A fegyelmi büntetés a női századnál a dorgálás, szigorúbb esetben a laktanyafoogság. Mindenestre előfordul az is, hogy előáll egy bajtársnő és katonás ösztönzéssel jelenti: »Ezért a kis hibáért tessék megbocsátani, többet soha nem fordul elő!«

— Bár nagyon sok helyen elítélően nyilatkoznak a női honvédszázadról, mi, akik ismerjük őket és foglalkozunk velük, elmondhatjuk, hogy szorgalmasak, pedánsak s fegyvermezt, katonás fellépésük is van már. A nem közéjük valót önmaguktól is kiszélektálják és elkövetnek mindent, hogy megállják helyüket a rájuk váró szolgálatban, éppen olyan jól, mint a férfiak.

(Érvös)

—oOo—

Miért tűnt el az élelmiszer a pesti piacról?

A spekulánsok Bécsbe szállítják a Budapesten összevásárolt élelmiszert

— Képek a tisztálkodó pesti utcáról —

(Budapest, április 30) A magyar fővárosban Vas Zoltán kormánybiztos kemény és eredményes munkája következtében még egy-két héttel előttem megjelent a piacon az élelmiszer, amit hónapok óta olyan nagyon várt Budapest kisézett népe. Az árak napról napra estek, az áru mennyisége egyre szaporodott. Már-már úgy látszott, hogy a főváros élelmiszeri ellátását a demokratikus erők megfizetésével még ebben a vigasztalan helyzetben is sikerül megoldani. Néhány nappal ezelőtt aztán váratlanul, mint ahogy jött, hirtelen eltűnt a piacról a burgonya, a liszt, a cukor és más elsőrendű fontosságú élelmiszerek.

Ezt a szomorú fordulatot két tényező idézte elő. Először a pénzügyminiszter meggondolatlan s felelőtlen nyilatkozata rendelte meg a piacot. A parasztok a nyilatkozat következtében megijedtek, hogy a pengő elvesztéért értéket és sok helyen nem akarják ezt elfogadni, noha minden értelmes ember tudja, hogy a pengő jó, csak a pénzügyminiszter rossz, aki szinte tudatosan rongálta meg a fizetőeszköz értékét.

A másik tényező, amely a budapesti élelmiszerkészlet eltűnéséért és az árak gyors emelkedéséért felelős: a spekuláció, amely rájött arra, hogy az orosz Vörös Hadsereg által felszabadított Bécsben új vadászterület nyílt meg számukra. Az osztrák főváros lakossága talán még éheesebb, mint Budapesté, ott sokkal több lesz a profit. Budapest közellátását lelketlen hiénái tehát összevásárolták az első

rendű élelmiszereket és a diadalmas Vörös Hadsereg nyomában haladva szállítják ki a magyar élelmiszert Ausztriába, ahol szászor is drágábban adhatják el az árut, amit Vas Zoltán olyan fáradságos munkával hajszol fel Budapest éhes népe számára.

Budapest közönsége eleinte bizony nagyon idegenkedett a közmunkától. Messze kellett járni, csunya munka volt a holttesteket eltakarítani. Most háztömbönként szervezik a közmunkát, amely főleg az utcák szelén és a tereken összegyűjtött törmelék és szemét eltakarításából áll.

A pártok egymással versenyeznek a munkában és vasárnaponként minden párt vállalja egy-egy tér kitakarítását. A szeméti szekerekre rakják és lohi hiányában emberek tolják a legközelebbi gyűjtőhelyre, ahonnan aztán egy más csoport vagonokba rakja. A közmunka eredménye látható. Tisztul a város, egyre inkább magához tér, szépíti magát és igyekszik eltakarítani szépségéből. A félt rombadott házak még használható részbe már beköltöztek. Itt egy ház, melynek második és harmadik emeletét szétrombolta egy akna, a negyedik emelet aránylag ép, egy női fej jelenik meg az ablakban, kint az ablakszárnyakat és kartonpapírt rak a keretbe. Ott egy repülőgépfuródott be a ház falába; hátsófele kiáll a falból, a mellette levő ablakból egy kéz nyúl ki és ráakaszt egy nedves hálót. Egy téren borzalmasan megcsontított holttesteket hantolnak ki... Fúj a szél és lesodoria a tör-